

Nr 135

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående svenskt utvecklingsbistånd, i vad propositionen avser allmänna riktlinjer och utrikesdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.
(1:a avd.)

1:o) **Riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet.** I propositionen nr 100 har Kungl. Maj:t (s. 3—24 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 23 februari 1962) föreslagit riksdagen att godkänna av statsministern framlagda riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet.

I denna del innehåller propositionen dels allmänna principer för det svenska utvecklingsbiståndet, dels riktlinjer för biståndets utformning, dels ock en målsättning för biståndets omfattning på längre sikt. Härutinnan får utskottet hänvisa till s. 3—24 i propositionen.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Kaijser m. fl. (I: 641) och den andra inom andra kammaren av herr Gustafsson i Stockholm m. fl. (II: 793), i vilka hemställts bl. a., att riksdagen måtte a) i skrivelse till Kungl. Maj:t understryka vad i motionerna anföres rörande önskvärdheten av en samordning mellan kommersiella och offentliga insatser i u-länderna samt anhålla om en kartläggning av olika former för sådan samordning, b) uttala dels att bilateral biståndsverksamhet skall anses fullt likvärdig med multilateral verksamhet, dels ock att Sverige snarast bör fullt ut deltaga i OECD:s verksamhet på här ifrågavarande område,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Lundström m. fl. (I: 642) och den andra inom andra kammaren av herr Ohlin m. fl. (II: 794), i vilka hemställts bl. a., att riksdagen måtte a) uttala att Sverige bör inträda som medlemsland i det till OECD knutna organet för bistånd till u-länderna, Development Assistance Committee (DAC), samt i skrivelse till Kungl. Maj:t begära genomförandet av Sveriges anslutning, b) i övrigt beakta i motionerna anförda synpunkter beträffande utformningen och inriktningen av det svenska utvecklingsbiståndet,

dels ock en inom andra kammaren av herrar Wahlund och Nilsson i Tvärälund väckt motion (II: 797), vari hemställts bl. a., att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna att som allmänt mål för ökningen

av den svenska biståndsverksamheten må gälla att den årliga ökningen ej bör underskrida 0,1 procent av bruttonationalprodukten.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden. hänvisas till motionerna II: 793, II: 794 och II: 797.

Utskottet. Som en följd av en växande insikt om biståndsgivningens nödvändighet ha strävandena att bistå de ekonomiskt mindre utvecklade länderna blivit ett betydelsefullt led i det mellanfolkliga ekonomiska samarbetet. För Sveriges vidkommande kan konstateras, att intresset för u-länderna under senare år varit i ständigt stigande och nått allt vidare befolkningslager. Detta har återspeglats i en ökad statlig bidragsgivning. Sålunda må erinras om att det totala över statsbudgeten anslagna biståndet ökades från budgetåret 1960/61 till budgetåret 1961/62 från ca 36 milj. kr. till ca 52 milj. kr. och har av Kungl. Maj:t för nästa budgetår föreslagits höjt till ca 130 milj. kr. Genom denna höjning skapas ökade möjligheter för Sverige att aktivt medverka i strävandena att bistå de fattiga länderna.

Frågan om hjälpen till u-länderna hänför sig emellertid icke blott till hjälpinsatsernas volymmässiga storlek. Av väsentlig vikt är att de disponibla resurserna utnyttjas på sådant sätt, att de få maximal effekt. Utvecklingshjälpen rymmer i sig ett flertal verksamhetsformer och innefattar betydande problemkomplex. Mot bakgrunden härav har det framstått som ett starkt behov, att de med biståndsgivningen sammanhängande frågorna bli föremål för en ingående analys och att riktlinjer i stort uppdragas för det svenska biståndets inriktning, utformning och koordination.

Utskottet finner med tillfredsställelse, att dessa problemkomplex underkastats närmare översyn i den föreliggande propositionen. Sålunda har statsministern skisserat vissa grundläggande principer rörande det svenska utvecklingsbiståndet, dess motiv, mål och medel. Riktlinjer ha uppdragits beträffande avvägningen av olika biståndsformer. Vidare har behandlats den allmänna målsättningen för biståndets omfattning och takten i förverkligandet av densamma.

Utskottet har vid sin granskning av dessa allmänna riktlinjer funnit densamma vara väl underbyggda och kan ansluta sig till statsministerns tankegångar härvidlag. I de föreliggande riksdagsmotionerna ha icke heller påyrkats några egentliga avvikelser därifrån. Endast i vissa delar, närmast i anledning av dessa motioner, har utskottet ansett sig böra göra några förtydliganden och kommentarer.

De av statsministern framförda allmänna synpunkterna beträffande det tekniska biståndet kan utskottet i allt väsentligt dela. Såsom utskottet i sitt förra året avgivna utlåtande nr 128 angående bidrag till internationell hjälpverksamhet framhållit och statsministern nu betonat begränsas emellertid takten i utbyggnaden av det bilaterala tekniska biståndet bl. a. av kravet på omsorgsfull planering och av de förhandlingar, som måste föras med mottagarländerna, samt av för ändamålet tillgängliga personella resurser.

Jämväl enligt utskottets mening bör det bilaterala tekniska biståndet

främst inriktas på sådana områden, där preciserade önskemål föreligga från mottagarländerna och där Sverige har särskilda förutsättningar att lämna ett verksamt stöd.

Finansieringen av den svenska offentliga tekniska biståndsverksamheten har hittills delvis skett med medel, som influerats genom »Sverige Hjälper»-insamlingarna. Utskottet delar statsministerns uppfattning, att detta bistånd främmande i princip bör finansieras med skattemedel. Detta innebär att i fortsättningen insamlingsmarknaden i princip blir reserverad för de enskilda organisationerna. I det följande kommer utskottet att närmare beröra denna fråga.

En mycket betydande del av det kapital, som tillföres u-länderna, är en följd av kommersiellt betingade insatser. I samband med exporten av kapitalvaror sker också en betydande överföring av kunskaper. De kommersiella relationerna med industriländerna måste alltså anses vara av direkt betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling. Även statsministern har understrukit handelsförbindelsernas centrala betydelse i här angivna avseende och framhållit, att dessa förbindelser böra ingå som ett led i ett allmänt biståndsprogram. Då det emellertid gäller vidtagandet av statliga åtgärder till främjande av företagens u-landstransaktioner bör avgörande härvidlag vara den utvecklingseffekt, som dylika kompletterande åtgärder kunna få för mottagarländerna.

Från näringslivets sida liksom i motionerna I: 641 och II: 793 samt I: 642 och II: 794 har uttryckts önskemål om vidgade statliga insatser på det kommersiella biståndets område. Man har därvid hänvisat till en rad frågor berörande bl. a. utformningen av det svenska kreditgarantisystemet, möjligheterna till friare kapitalrörelser, skydd för investeringar och verksamhet utomlands mot politiska risker, handelspolitiska frågor m. fl., vilka behöva närmare belysas med sikte på sådana förändringar i gällande bestämmelser och deras tillämpning, att de svenska insatserna på det kommersiella och det industriella området inom u-länderna underlättas. Därvid har även understrukits betydelsen av att effektiva dubbelbeskattningsavtal komma till stånd i ännu större omfattning.

Det torde alltså, såsom även statsministern framhållit, finnas anledning att pröva möjligheten av särskilda svenska åtgärder till stöd för de kommersiella transaktionerna. Sålunda har i propositionen erinrats om att de spörsmål, som sammanhånga med svenskt kommersiellt bistånd, för närvarande äro föremål för prövning inom en under beredningen för internationella biståndsfrågor tillsatt särskild arbetsgrupp, vari ingå representanter för utrikes-, finans- och handelsdepartementen, bankföreningen, exportföreningen och industriförbundet.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att frågan om möjligheten att komplettera dubbelbeskattningsavtalen med en rätt till avräkning mot skatten i Sverige av den utomlands erlagda skatten för närvarande prövas inom en särskild kommitté, dubbelbeskattningsakkunniga.

Vad beträffar frågan om exportkreditgarantier kommer utskottet i sitt

denna dag avgivna utlåtande nr 138 att tillstyrka ianspråktagande av viss del av exportkreditgarantigivningens nuvarande maximibelopp för speciell garantigivning för export av särskilt värde från biståndssynpunkt.

I motionerna I: 641 och II: 793 har bl. a. framhållits önskvärdheten av att en samordning kommer till stånd mellan kommersiella och offentliga insatser i u-länderna och att de olika formerna för en sådan samordning kartläggas. Mot bakgrunden av vad utskottet i det föregående anfört om de privata kommersiella insatsernas betydelse för u-länderna torde vad i dessa motioner härvidlag anförts vara värt all uppmärksamhet. Utskottet förutsätter, att detta spörsmål blir föremål för närmare prövning av förenämnda arbetsgrupp.

Statsministern har även berört de svårigheter, som uppkomma för u-ländernas ekonomiska utveckling till följd bl. a. av de handelshinder, som industriländerna uppresas. En liberalisering av industriländernas handelspolitik torde, såsom även i propositionen framhållits, vara det verksammaste medlet att främja u-ländernas ekonomiska utveckling. Utskottet vill särskilt betona angelägenheten av att Sverige med sina låga tullar och sin allmänt frihandelsvänliga inställning fortsättningsvis målmedvetet strävar att i internationella sammanhang medverka till ytterligare liberalisering av importen från u-länderna. Det må erinras om att sedan några år u-landsproblemen behandlats inom en särskild GATT-kommitté, där för närvarande frågan om minskning av handelshinder är föremål för särskild uppmärksamhet.

I fråga om valet mellan multilaterala och bilaterala biståndsformer har statsministern framfört vissa allmänna synpunkter och därvid framhållit, att det företräde, som Sverige hittills gett den multilaterala biståndsgivningen även i fortsättningen bör upprätthållas men att detta icke hindrar, att det bilaterala biståndet också bör spela en väsentlig roll. I motionerna I: 641 och II: 793 kopplas frågan om de kommersiella insatserna samman med den bilaterala biståndstypen och hemställes, att riksdagen måtte uttala, att dessa båda biståndsformer skola anses fullt likvärdiga. I motionen II: 797 däremot uttalas en viss preferens för det multilaterala biståndet.

Vid bedömandet av detta spörsmål måste huvudvikten läggas vid vad som från utvecklingssynpunkt är mest effektivt. En internationell organisation har givetvis goda möjligheter att jämföra och koordinera olika insatser. I samband med den förutsatta kraftiga ökningen av den totala svenska biståndsgivningen måste, såsom statsministern anför, en betydande del därav få lämnas bilateralt. Erinras må också om de former av kommersiellt bistånd, där en enskild stat vidtager åtgärder av mer eller mindre direkt biståndskaraktär via eller i samband med det egna näringslivet. En kombination av multilateral och bilateral biståndsgivning kan i vissa fall vara att rekommendera. Det kan därför enligt utskottets mening icke bli fråga om ett ensidigt ställningstagande till förmån för den ena eller den andra biståndstypen.

Såsom statsministern också framhållit bör alltså det svenska bistånds-

programmet utformas som en väl avvägd kombination av såväl multilaterala som bilaterala insatser. Med hänsyn härtill och till kompliciteten i de frågekomplex, som man här möter, bör man beträffande valet av de båda biståndsformerna icke på förhand låsa sig. I och med detta konstaterande torde utöver vad här sagts något särskilt uttalande från riksdagens sida i anledning av motionerna I: 641 och II: 793 icke vara påkallat. Motionerna i denna del torde alltså icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I en av Förenta Nationernas generalförsamling hösten 1961 antagen resolution, för vilken Sverige röstade, uttalades en förhoppning om att det årliga flödet av internationellt bistånd och kapital skulle väsentligt ökas till att snarast möjligt motsvara ungefärligen 1 procent av de ekonomiskt utvecklade ländernas sammanlagda nationalinkomster. I sitt förenämnda utlåtande 1961: 128 framhöll utskottet, att utskottet delade denna förhoppning och fann det naturligt, att Sverige fortsatte att verka för dess infriande. Givetvis måste, fortsatte utskottet, en ökning av de svenska insatserna ske stegvis efter en omsorgsfull prövning av de projekt, för vilka Sverige engagerade sig, och i takt med förstärkningen av de personella resurserna och den administrativa kapaciteten på detta område. Förverkligandet av ett konkret program för en väsentlig utökning av Sveriges bidrag till den internationella biståndsverksamheten borde dock ingå som ett betydelsefullt inslag i de kommande årens allmänna politik.

I motionen II: 797 har uttalats, att som allmänt mål för ökningen av den svenska biståndsverksamheten bör gälla, att den årliga ökningen ej bör underskrida 0,1 procent av bruttonationalprodukten.

Såsom statsministern framhållit råder oklarhet om den faktiska innebörden av vad som bör inräknas i begreppet bistånd. Det kan innefatta alla former av kapitaltillförsel till u-länderna, från rena gåvor till helt kommersiella transaktioner. Mera restriktivt kan biståndsbegreppet definieras som statligt bistånd i form av gåvor, lån på minst 5 år och bidrag via internationella organisationer. Enligt statsministern bör sistnämnda definition komma till användning vid uppskattningar av den svenska biståndsrikan. Även utskottet finner skäl tala för att biståndsbegreppet får denna senare innebörd. I sammanhanget må framhållas, att den för nästa budgetår föreslagna höjningen av anslagen till den internationella biståndsgivningen motsvarar ca 0,1 procent av bruttonationalprodukten och enligt den snävare tolkningen av biståndsbegreppet skulle den svenska u-hjälpen därmed stiga till inemot 0,2 procent av bruttonationalprodukten.

Vad beträffar takten för förverkligandet av den allmänna målsättningen framhåller statsministern, att biståndets omfattning årligen måste avvägas med hänsyn till många faktorer, däribland det samhällsekonomiska läget och förändringarna i den internationella konjunkturen. Detta kan medföra, att anslagsökningarna kunna under de olika åren variera uppåt eller nedåt. Vad nu sagts står också i överensstämmelse med vad utskottet härutinnan anförde förra året. En fastlåsning på förhand av den årliga ökningen av biståndsverksamheten till minst 0,1 procent av bruttonationalprodukten kan

utskottet alltså icke rekommendera. Huvudsaken synes utskottet vara, att strävandena inriktas på att successivt öka biståndsgivningen, så att den snarast möjligt uppnår förenämnda biståndsnivå om 1 procent av nationalprodukten. Riksdagen torde i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet sålunda anfört rörande målsättningen för de fortsatta biståndsin-satserna.

Såväl i motionerna I: 641 och II: 793 som i motionerna I: 642 och II: 794 föreslås riksdagen uttala, att Sverige bör fullt ut delta i OECD:s verksamhet på biståndsområdet. Detta skulle taga sig det konkreta uttrycket, att Sverige inträdde i OECD:s särskilda kommitté för utvecklingsbistånd till utanför organisationen stående stater. Medlemskapet i denna kommitté (DAC) är emellertid för närvarande inskränkt till tio stater, nämligen Belgien, Kanada, Frankrike, Förenta staterna, Italien, Japan, Nederländerna, Portugal, Storbritannien och Tyskland. Varken våra skandinaviska grannländer eller Schweiz och Österrike äro alltså medlemmar. Icke heller har kommitténs verksamhet, som givetvis icke kan undgå att präglas av medlemskretsens begränsning till givarländer, ännu avsatt några mera betydande resultat. Frågan om Sveriges inträde i kommittén synes under sådana omständigheter icke vara av så brådskande natur, att något riksdagens uttalande nu är påkallat. Utskottet vill emellertid understryka den i propositionen framhållna angelägenheten av att de svenska biståndsin-satserna samordnas med andra länders. Även om sådan samordning i görligaste mån bör ske inom FN och dess fackorgan, där såväl givar- som mottagarländerna äro representerade, böra även andra möjligheter kunna prövas i den mån de kunna bedömas höja den svenska biståndsgivningens effektivitet.

I det följande behandlar utskottet Kungl. Maj:ts förslag i föreliggande proposition, i vad den avser anslagen under utrikesdepartementet (bilagan 1 i propositionen). I särskilda utlåtanden denna dag avger utskottet yttranden över de i samma proposition äskade anslagen under inrikes-, finans- och handelsdepartementen (bilagorna 2, 3 och 4 i propositionen).

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

a) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 641 och II: 793, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande samordning mellan kommersiella och offentliga insatser i utvecklingsländerna samt kartläggning av olika former för sådan samordning;

b) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 642 och II: 794, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande utformningen och inriktningen av det svenska utvecklingsbiståndet;

c) att riksdagen må, i anledning av motionen II: 797, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört rörande allmänt mål för ökningen av den svenska biståndsgivningen;

d) att motionerna I: 641 och II: 793, i vad de avse uttalande av innebörd att bilateral biståndsverksamhet skall anses fullt likvärdig med multilateral verksamhet, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

e) att motionerna I: 641 och II: 793 samt I: 642 och II: 794, i vad de avse Sveriges inträde i den av vissa OECD-länder bildade kommittén för utvecklingsbistånd, DAC, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

f) att riksdagen må godkänna de av statsministern i statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 23 februari 1962 framlagda riktlinjerna för det svenska utvecklingsbiståndet.

Driftbudgeten

Tredje huvudtiteln

2:o) Anslagen för tekniskt och humanitärt bistånd. I propositionen nr 1 (bilaga 5, punkten 17) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Internationell biståndsverksamhet för budgetåret 1962/63 beräkna anslag av 67 250 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i förenämnda proposition nr 100 (bilaga 1, s. 25—67 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för den 23 februari 1962) framlagt förslag om bidrag till ifrågavarande verksamhet med medelsfördelning enligt följande sammanställning:

Nämnden för internationellt bistånd, m. m.

1. Nämnden för internationellt bistånd: Avlöningar	1,3	mkr.	
2. Nämnden för internationellt bistånd: Omkostnader	0,3	mkr.	
3. Utbildning av experter	0,5	mkr.	2,1 mkr.

Bistånd genom internationella organ

4. FN:s utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA)	7,8	mkr.	
5. FN:s särskilda fond	25,9	mkr.	
6. FN:s barnfond (UNICEF)	2,6	mkr.	
7. Internationella livsmedelsfonden	3,45	mkr.	
8. Övrigt multilateralt tekniskt bistånd	2,4	mkr.	42,15 mkr.

Nordiskt bistånd

9. Afrikainstitutet	0,25	mkr.	
10. Bistånd till Tanganyika	2,75	mkr.	3,0 mkr.

Direkt svenskt bistånd

11. Fältprojekt	11,0	mkr.	
12. Stipendiat- och kursverksamhet	3,0	mkr.	
13. Humanitärt bistånd	5,0	mkr.	
14. Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper»	1,0	mkr.	20,0 mkr.
			<hr/> 67,25 mkr.

Utskottet. För överblicken och redovisningen av de vitt skilda ändamål, som biståndsverksamheten omsluter, föreslås, att det hittillsvarande reservationsanslaget »Bidrag till internationell hjälpverksamhet» uppdelas på flera anslag. Utskottet har icke något att erinra mot att en sådan uppdelning sker liksom ej heller mot de anslagsrubriker, som därvid kommit till användning. Såsom i propositionen framhållits innebära de olika anslagsrubrikerna en viss schematisering. Detta torde icke kunna undvikas. Sålunda hänvisas bl. a. till att multilateralt och bilateralt bistånd har flytande gränser gentemot varandra. Vidare kunna vissa mellanformer uppstå, då en samordning av olika projekt äger rum.

Under de efterföljande punkterna 3—16 behandlar utskottet Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag till medelsanvisningar under tredje huvudtiteln.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet anført.

Nämnden för internationellt bistånd, m. m.

3:o) **Nämnden för internationellt bistånd: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 1, s. 29 och 30) att dels godkänna av föredragande statsrådet förordad avlöningsstat för nämnden för internationellt bistånd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63, dels ock till Nämnden för internationellt bistånd: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Per-Olof Hanson* (I: 640) och den andra inom andra kammaren av herr *Rimmerfors* (II: 795), hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1962/63 anvisa ytterligare 30 000 kr. för inrättande av två kansliskrivartjänster i nämnden för internationellt bistånd, placerade i lönegrad Ae 10.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 795.

I propositionen nr 174 till 1961 års riksdag (SU 157; rskr. 365) beräknades avlöningskostnaderna för helår vid den där förordade och av riksdagen tillstyrkta organisationen till 1 108 000 kr. Kostnaderna för denna beräknas nu-

mera till 1 100 000 kr., varvid skett en viss uppräknig av anslagsbehovet för posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och en tekniskt betingad nedräkning av medelsbehovet för posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Uppräkningen av den förstnämnda anslagsposten sker bl. a. mot bakgrund av att styrelsen med stöd av riksdagens bemyndigande utökats med ytterligare en ledamot till sammanlagt elva ledamöter och att rådet fått drygt 60 ledamöter.

Såsom anfördes i propositionen om nämndens inrättande var den föreslagna organisationen anpassad till en verksamhet av den omfattning som då kunde förutses. Mot bakgrund av de förslag som statsrådet senare kommer att framföra är det därför naturligt att nämnden ges möjligheter att vid behov anställa ytterligare personal. Tills viss erfarenhet vunnits av den nuvarande organisationen bör det emellertid anstå med inrättandet av ytterligare nya tjänster. De erforderliga personalförstärkningarna kan tills vidare tillgodoses genom anställandet av extra personal. Härigenom kan organisationen smidigt anpassas till behovet. Statsrådet förordar därför att anslagsposten Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft uppräknas med — för helår räknat — 200 000 kr. till 400 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med ett sammanlagt belopp av 1 300 000 kr.

Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning, att till dess viss erfarenhet vunnits av den nuvarande organisationen, som tillkom förra året, det bör anstå med inrättandet av ytterligare nya tjänster och att erforderliga personalförstärkingar tills vidare kunna tillgodoses genom anställandet av extra personal. Genom ett sådant förfarande kan organisationen smidigt anpassas till behovet. Utskottet tillstyrker därför, att anslagsposten Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft uppräknas med 200 000 kr. Mot beräkningarna i övrigt har utskottet icke något att erinra.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker de i ämnet väckta motionerna om uppräknig av anslaget med 30 000 kr. för inrättandet av två extra ordinarie kansliskrivartjänster. Därest behov av dessa båda tjänster skulle finnas erforderliga under nästa budgetår, torde det ligga inom Kungl. Maj:ts befogenhetsområde att inom ramen för anslaget inrätta desamma.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 640 och II: 795,

a) godkänna följande avlöningsstat för nämnden för internationellt bistånd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	43 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	64 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	590 000

4. Ersättningar till expertis och tillfällig arbets- kraft, <i>förslagsvis</i>	400 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	190 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	12 700
	Summa kr. 1 300 000

b) till *Nämnden för internationellt bistånd: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kr.

4:o) *Nämnden för internationellt bistånd: Omkostnader.* I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 2, s. 30) får utskottet — under erinran om att förra årets riksdag beräknade medelsbehovet för nämndens omkostnader till 300 000 kr. — hemställa,

att riksdagen må till *Nämnden för internationellt bistånd: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kr.

5:o) *Utbildning av experter.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 3, s. 30—32) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

Inom olika FN-organ har under de senaste åren förekommit en allt intensivare debatt om nödvändigheten av att intensifiera expertrekryteringen till de multilaterala biståndsprogrammen och åtgärderna för en rationell utbildning av dessa experter. Den gemensamma tankegången är att medlemsländerna skall göra inventeringar av personal, förteckningar på tänkbara experter, utbilda experter och uppmuntra att de åtager sig internationella uppdrag genom att ordna hyggliga villkor för återinträde i hemlandets tjänst. Allteftersom de svenska bidragen till det multilaterala biståndet ökar kommer även ökade anspråk att ställas på Sveriges insatser i form av experthjälp eller på annat sätt. Sedan 1953 har omkring 650 svenskar anlitats såsom experter av FN och dess fackorgan och efterfrågan ökar stadigt.

I detta sammanhang anmäler sig frågan om experternas tjänstgöringsvillkor. Administrationsutredningen har i sitt andra delbetänkande framfört förslag om olika åtgärder för att underlätta rekryteringen av biståndsexperter. Utredningens förslag i vad avser sådana åtgärder på bl. a. socialförsäkringens och beskattningens område är f. n. föremål för ytterligare kartläggning inom utrikesdepartementet genom särskild förordnad sakkunnig. Med hänsyn till att flera av dessa förslag kan förutsätta ändringar i gällande lagstiftning torde utredningsarbetet komma att fortsätta någon tid, eventuellt genom särskilt tillkallade sakkunniga. Årets riksdag får emellertid ta ställning till i förslag till lag om allmän försäkring angivna vidgade möjlig-

heter till ATP-anslutning av svenskar, som tjänstgör i biståndsverksamhet inom u-länder.

Genom tillkomsten av nämnden för internationellt bistånd har ett smidigt instrument skapats för inventering av Sveriges resurser ifråga om experter för internationella uppdrag inom det tekniska biståndsområdet. Nämnden erbjuder även ökade möjligheter att förse de svenska experterna med både allmänna och mera preciserade upplysningar om den miljö, vari de skall arbeta, samt lämna dem material för korrekt information ute på verksamhetsfältet om Sverige och svenska förhållanden, vilka uppgifter experterna bör ha tillgång till vid sidan av sin egen fakkunskap.

Utskottet. Såsom statsrådet framhållit ha inom olika FN-organ under de senaste åren framhållits nödvändigheten av att intensifiera expertrekryteringen till de multilaterala biståndsprogrammen och åtgärderna för en rationell utbildning av dessa experter. Det synes naturligt, att med ökat svenskt bidrag till det multilaterala biståndet större anspråk komma att ställas på Sveriges insatser i form av experthjälp.

Det åligger nämnden för internationellt bistånd att göra inventeringar av Sveriges resurser i fråga om dylika experter samt att bistå dem med upplysningar m. m. rörande deras blivande verksamhetsfält och för information där av svenska förhållanden.

Under erinran om att medel för ifrågavarande ändamål icke beräknats å riksstaten för innevarande budgetår tillstyrker utskottet, att för nästa budgetår härför anvisas 500 000 kr. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma om medlens fördelning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Utbildning av experter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

Bistånd genom internationella organ

6:o) FN:s utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA). Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 32—34) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 7 800 000 kr.

Det tvåårsprogram, som EPTA inledde den 1 januari 1961, innebär ett väsentligt ökat utrymme för dess verksamhet. Målsättningen för 1961/62 är 5 300 expertarrangemang eller genomsnittligt 2 650 per år. Antalet överstiger motsvarande siffra för 1960 med ca 300. Den hastigt växande efterfrågan på experter motsvaras inte av tillgången på färdiga sådana. I olika FN-organ har detta väckt tankar på en beredskapskår av experter, en expertbank eller expertpool och en kader av juniorexperter till EPTA:s förtogande. Medlemsstaterna skulle svara för detta. I EPTA:s egen expertpolitik ingår målmedvetna försök att bredda rekryteringsunderlaget dels till

u-länderna själva, dels till den stora gruppen mindre stater bland de industriellt utvecklade länderna.

Till bilden av EPTA:s utbildningsverksamhet hör också stipendiaterna, som till ett antal av ca 2 700 år 1961 studerar vid utländska universitet och fackskolor (i Sverige 202 stycken). Emellertid visar erfarenheten, att utbildningseffekten blir större och utbildningskostnaden per individ mindre, om man förlägger utbildningen till utbildningscentra inom de underutvecklade länderna eller regioner av dessa. Ett avsevärt större antal personer från u-länder har erhållit utbildning eller yrkesträning i kollektiv inom de institutioner, som EPTA har överinseende över, än som individuella EPTA-studerande vid olika utlandsuniversitet. För mer specialiserade studier fyller emellertid den individuella stipendieringen ett behov, och den kommer att bibehållas som ett nödvändigt komplement till den kollektiva utbildningen. En viss förändring i den principiella attityden innebär emellertid denna förskjutning från individuell till kollektiv utbildning i större skala.

Även geografiskt har det inträtt en förskjutning i EPTA:s verksamhet. Ett signifikativt drag i verksamheten är Afrikas växande andel i det tekniska biståndet. Sedan 1956 har denna andel stigit från 8,9 % till nära 29 % utan att det medfört någon minskning i absoluta tal av biståndsvolymen till andra geografiska regioner. Det är den ökade bidragsgivningen till EPTA över huvud taget, som möjliggjort att hjälpen till Afrika blivit tre gånger större på några få år.

Sedan EPTA nu avverkat hälften av sitt budgeterade tvåårsprogram, konstaterar dess ledning, att även tvåårsperspektivet är för kort för ett effektivt utnyttjande av resurserna i olika u-landsprojekt. Man har därför avsikten att år 1963 övergå till planläggning av projekt, som kan komma att kräva auktorisation för upp till fyra år. Särskilt gäller detta regionplaneringen av den utbildning och rådgivningshjälp, som ges u-länderna. Den administrativa förutsättningen härför har EPTA skapat med sina s. k. länderrepresentanter (resident representatives) som har till uppgift att hjälpa vederbörande u-land att planera för det bistånd det behöver och att sammanhålla de olika FN-experternas arbete inom landet under en gemensam synvinkel, så att dubbelarbete undviks och de olika insatserna stödjer varandra. Härmed har utbildningshjälpens effektiviserats. En allt starkare integration av verksamheten äger rum: flertalet av de drygt 35 resident representatives samordnar f. n. verksamheten för ett eller flera av FN:s fackorgan (FAO, Unesco, WHO, ILO, UNICEF). Ofta har fackorganen gemensamma lokaler och gemensam kontorspersonal. Under 1961 utökades antalet sådana fältbyråer från 19 till 28. De nio nya byråerna skall betjäna tillsammans tjugoåtta länder och territorier. Denna koordination är ett led i strävan att nedbringa administrationskostnaderna och få största möjliga produktiva avkastning av anslagna medel.

Mot bakgrund av den sålunda utökade och effektiviserade EPTA-verksamheten är det naturligt, framhåller statsrådet, att Sverige ökar sitt bidrag

till EPTA-programmet. Nuvarande bidrag utgår med 5,2 milj. kr. Statsrådet förordar härmed ett bidrag av jämnt 1,5 milj. dollar, motsvarande ett anslag av 7,8 milj. kr. Detta innebär en höjning med ca 50 %.

Utskottet. Vid behandlingen förra året av motsvarande anslag underströk riksdagen betydelsen av den tekniska biståndsverksamhet som utföres av Förenta Nationerna genom de med frivilliga bidrag från staterna finansierade EPTA och Specialfonden och förutsatte, att Kungl. Maj:t för budgetåret 1962/63 övervägde en höjning av det svenska bidraget på detta område.

Med hänsyn härtill och till vad statsrådet anfört rörande den betydande utökning och effektivisering, som EPTA-verksamheten undergått, är utskottet berett tillstyrka, att det nuvarande bidraget, som utgör 5,2 milj. kr., ökas till 7,8 milj. kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *FN:s utvidgade tekniska biståndsprogram (EPTA)* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 7 800 000 kr.

7:o) *FN:s särskilda fond.* Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 5, s. 34—38) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 25 900 000 kr.

Föredragande statsrådet har lämnat en redogörelse för särskilda fondens verksamhet och i anslutning därtill framhållit, att fonden har en angelägen och central uppgift. Den besitter en vid överblick i det att den arbetar med översikter och inventeringar av u-ländernas totala resurser. Den har en mer koordinerande roll än andra biståndsorgan i det att den mobiliserar olika fackorgans expertis i stora samlade hjälpprogram. Följdriktigt är också att fondens verkställande direktör är ordförande i den nämnd av höga FN-funktionärer, som närmast under generalsekreteraren skall övervaka det ekonomiska och sociala framåtskridandet i u-länderna.

Av redogörelsen framgår att Särskilda fonden nu kommit in i en verksamhetsperiod som kännetecknas av starkt ökade behov av bidrag från medlemsländerna och väsentligt vidgade möjligheter att använda ytterligare medel på ett fruktbarande sätt. Av här anförda skäl har tiden ansetts vara inne för en väsentlig ökning av Sveriges finansiella medverkan, som hållit sig på oförändrad nivå sedan fonden trädde i verksamhet 1959. En ökning av det svenska bidraget från 2,1 till 5,0 milj. dollar eller från 10 880 000 kr. till 25 900 000 kr., d. v. s. med ca 150 % bör ske bl. a. mot bakgrunden av att FN höjt målsättningen för biståndsprogrammen från 100 till 150 milj. dollar. Med en sådan ansenlig bidragshöjning kan Sverige f. ö. medverka till att fondens bidragsnivå lyftes ännu ett stycke, nämligen genom att det automatiskt utlöser ett bidrag från USA på 2/3 av den svenska höjningen — i detta fall ca 1,9 milj. dollar, vilka eljest icke skulle ställas till fondens förfogande.

Utskottet. För att det skall framstå som ekonomiskt försvarligt att satsa mera betydande kapital i u-länderna krävs kunskap om de konkreta utvecklingsmöjligheterna i dessa länder. Vidare erfordras samhällsinstitutioner, som kunna administrera den ekonomiska utvecklingen där. FN:s särskilda fond, som tillkom år 1959, har till uppgift att göra härför erforderliga förinvesteringar. Därmed förenat forsknings- och utvecklingsarbete inpassas i allmänhet i en större plan, som avser mottagarlandets hela innehållning, så att det blir möjligt att se de enskilda projekten i ett sammanhang och bedöma deras angelägenhetsgrad.

Antalet ansökningar från Särskilda fonden har varit i ständigt stigande och enligt vad som upplysts har fonden kommit in i en verksamhetsperiod, som kännetecknas av starkt ökade behov av bidrag från medlemsländerna.

Med hänsyn till det anförda och då FN höjt målsättningen för biståndsprogrammen från 100 till 150 milj. dollar, synas goda skäl tala för en kraftig uppräkning av det svenska bidraget. Den av Kungl. Maj:t härvid föreslagna höjningen från 10 880 000 kr. till 25 900 000 kr. torde böra godtagas.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *FN:s särskilda fond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 25 900 000 kr.

8:o) FN:s barnfond (UNICEF). Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 6, s. 38 och 39) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 2 600 000 kr.

FN:s barnfond (UNICEF) tillskapades 1946 genom beslut av FN:s generalförsamling för att fullfölja UNRRA:s ansträngningar när det gällde att bistå barnen i de krigshärjade länderna och höja hälsotillståndet bland barn. Det var från början en tillfällig »emergency» (nödhjälps)-fond och arbetade därvid med bespisnings- och beklädnadsaktioner och med läkarhjälp för att hålla hungrande och sjuka barn vid liv. År 1953, när förhållandena stabiliserat sig på fredsnivå, beslöt generalförsamlingen att fonden skulle fortsätta sin verksamhet som ett permanent organ. I samband härmed försköts tyngdpunkten i verksamheten alltmer från räddningsarbete till förebyggande åtgärder och från krigshärjade områden till underutvecklade länder i allmänhet. Programmering för projekt på längre sikt i syftet att förbättra hälsovillkoren för mödrar och barn blev allt nödvändigare och förutsatte helt andra överväganden än de omedelbart humanitära. Fonden vidgade sina perspektiv och sina arbetsområden. Inte minst under intryck av svenska synpunkter kom t. ex. fondens verksamhet att inriktas även på undervisning i allmän barnavård, i hygien och näringslära och annan profylax som avser att stärka barnens motståndskraft. Med fondens hjälp har barnavårdskliniker upprättats över hela världen och sakkunnig personal undervisar mödrarna på klinikerna men uppsöker dem även i hemmen och bysamfälligheterna med ett energiskt upplysningsarbete. UNICEF

anskaffar för övrigt och tillhandahåller självt en rad förnödenheter för sin verksamhet såsom spannmål, fiskkonserver, torrmjölk, läkemedel och medicinsk utrustning. Distributionen av dessa förnödenheter omhänderhas av lokala myndigheter och organisationer. Nära samarbete äger rum med bl. a. WHO och FAO.

Sverige betalar f. n. 350 000 dollar per år till UNICEF. Med tanke på den stora betydelse dess verksamhet har för de underutvecklade länderna, där barnens andel av befolkningen är ständigt växande och spädbarnsdödligheten alltfjämt är hög, förordas en höjning av det svenska bidraget med drygt 40 % till 0,5 milj. dollar, motsvarande i runt tal 2,6 milj. kr.

Svenska UNICEF-kommittén har sedan budgetåret 1960/61 erhållit ett administrationsanslag av 2 000 kr. Detta torde få utgå även under budgetåret 1962/63 och belasta tredje huvudtitelns kommittéanslag.

Utskottet. Kungl. Maj:ts förslag innebär en bidragshöjning med drygt 40 procent. Med hänsyn till vad i ärendet anförts tillstyrker utskottet förslaget i fråga. Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med 2 600 000 kr.

Utskottet har icke något att erinra mot att administrationsbidrag till svenska UNICEF-kommittén även under nästa budgetår må belasta tredje huvudtitelns kommittéanslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *FN:s barnfond (UNICEF)* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 2 600 000 kr.

9:o) Internationella livsmedelsfonden. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 7, s. 39—42) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 3 450 000 kr.

Vidare har i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 389) och den andra inom andra kammaren av herrar *Gustafsson* i Kårby och *Fälldin* (II: 471) hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsam prövning av frågan om att inom ramen för stödet till utvecklingsländerna inordna ett svenskt engagemang i det av Förenta Nationerna och FAO gemensamt upprättade internationella livsmedelsprogrammet — World Food Program — i enlighet med vad i motionerna anförts.

Beträffande de skäl, motionärerna anført till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen I: 389.

Det har upplysts att livsmedelssändningar från länder med överskottsproduktion till bristländer länge förekommit såväl i akuta nödsituationer och av uteslutande humanitära motiv som i ett ekonomiskt och politiskt betonat samarbete. De har huvudsakligen ägt rum på bilateral basis. Den nu beslutade livsmedelsfonden är ett första försök att inordna livsmedelssändningar under ett multilateralt system. Från svensk synpunkt är detta

en avgjord fördel. I motsats till vissa andra länder såsom USA, Kanada och Danmark, vilka är stora livsmedellexportörer och i vissa fall även överskottsproducenter, har Sverige som mål för sin jordbrukspolitik att i huvudsak blott täcka det egna landets behov. Denna målsättning förhindrar som bekant inte uppkomsten av vissa överskott. Även om inte de jordbrukspolitiska motiv föreligger för Sveriges del, som har kommit de ovan nämnda länderna att utlova bidrag på respektive 40 milj. dollar (USA), 5 milj. dollar (Kanada) och 2 milj. dollar (Danmark), ligger det i linje med Sveriges allmänna biståndspolitik att stödja en internationell aktion av detta slag mot svälten i världen. Bidragen till fonden kan utgå in natura, i kontanter eller i tjänster. I vilken proportion ett svenskt bidrag kan tänkas fördelat på de olika bidragsformerna blir beroende av utvecklingen. Vid tidigare naturkatastrofer i u-länder, som flertalet befinner sig på tropiska eller subtropiska breddgrader, har det ibland visat sig att svenskproducerade livsmedel, som passat katastroflandets klimat och som befolkningen förmått tillgodogöra sig, inte stått att uppbringa. En utredning och inventering av vårt lands resurser på detta område måste alltså förutsättas.

Ett svenskt bidrag till den blivande livsmedelsfonden på 100 milj. dollar bör lämpligen sättas till 2 milj. dollar. Då det är avsett att fonden skall uppnå ovan nämnda bidragstak under loppet av en treårsperiod, bör för budgetåret 1962/63 anvisas motvärdet till 1/3 av 2 milj. dollar eller 3 450 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter samråd med myndigheter och organisationer, framför allt på jordbrukets område, närmare besluta om det svenska bidraget till fonden. Anslaget torde böra ställas till jordbruksdepartementets förfogande.

Utskottet. Som ett led i den »Frihet från hunger»-kampanj, som FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) inledde 1960 och som är avsedd att pågå i fem år, har FAO utrett frågan om upprättandet av en internationell livsmedelsfond. I december 1961 har FN godkänt, att en sådan fond inrättas. Densamma är ett första försök att under ett multilateralt system inordna livsmedelssändningar från länder med överskottsproduktion till bristländer.

Det står i överensstämmelse med Sveriges allmänna biståndspolitik att stödja en internationell hjälpaktion av nu ifrågavarande slag mot svälten i världen. Utskottet är därför berett tillstyrka, att Sverige bidrager till den beslutade livsmedelsfonden och har icke något att erinra mot att anslaget för nästa budgetår bestämmes till 3 450 000 kr.

Med hänsyn till det anförda torde syftet i de båda motionerna, som väcktes i början av riksdagen, bli tillgodosett. Desamma böra alltså icke föranleda någon särskild åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet hemställer,

- a) att riksdagen må till *Internationella livsmedelsfonden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 3 450 000 kr.;
- b) att motionerna I: 389 och II: 471 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

10:o) Övrigt multilateralt tekniskt bistånd. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 8, s. 42—44) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats 1 400 000 kr.

För kommande budgetår torde bidrag under denna anslagspost i första hand behöva beräknas för de av Unesco planerade speciella biståndsprogrammen för upprustning av Afrikas bildningsväsen och utbildningsresurser. I samband med de politiska omvälvningar, som kännetecknat tillkomsten av ett flertal självständiga stater på den afrikanska kontinenten, har det på ett markant sätt trätt i dagen att dessa nya nationer icke förfogar över ett tillräckligt antal egna medborgare som är utbildade för ansvarskrävande poster i förvaltning och näringsliv. Även i den grundval för medborgerlig självstyrelse, som den allmänna folkbildningen utgör, finns f. n. stora brister; den läskunniga andelen av befolkningen uppgår i vissa av Afrikas länder inte till mer än 5 % och sällan har man lyckats bringa upp den till hälften. Enligt beslut av Unescos generalförsamling 1960 organiserades i maj 1961 en stor regional undervisningskonferens i Addis Abeba med deltagande av de nya afrikanska staternas undervisningsministrar eller mest sakkunniga i övrigt. En rikhaltig dokumentation förelåg. På grundval härav enades FN:s generalförsamling om en resolution (1717 XVI) om stöd för ett afrikanskt utbildningsprogram. För dess förverkligande i denna hittills underprivilegierade världsdel måste emellertid förutsättas såväl finansiellt som personellt bistånd från utomstående länder.

Statsrådet framhåller att det för vårt land med dess utbredda folkbildning och dess högt kvalitativa utbildningsväsen bör vara naturligt att inte undandraga sig en medverkan i de internationella ansträngningarna att påskynda bildningsväsendets upprustning i Afrika. Det fortsatta, mer detaljerade planerandet liksom även verkställandet av Unescos åtgärder i detta syfte kan för övrigt följas av den ledamot, som Sverige f. n. har i Unescos styrelse. Medel bör reserveras för att kunna möta anspråken på en lämplig svensk insats inom ramen för denna plan.

Även andra aktioner i regi av FN eller något dess fackorgan kan komma att ställa anspråk på bidrag från Sverige under kommande budgetår. Det kan t. ex. erinras om att FAO:s »Frihet från hunger»-kampanj avses skola kulminera år 1963 med vissa specialarrangemang, bl. a. en världskongress kring livsmedelsproblemen, som utan tvivel kommer att kräva tributer av de välnärda länderna i solidaritet med undernärda folk. Även för övrigt har man att räkna med f. n. oförutsedda anspråk på multilateralt svenskt tekniskt bistånd.

Utskottet. Liksom statsrådet anser utskottet det vara naturligt för Sverige att icke undandraga sig en medverkan i de internationella ansträngningarna att påskynda bildningsväsendets upprustning i Afrika.

Med hänsyn härtill och då även andra aktioner i regi av FN eller något

dess fackorgan kunna komma att ställa anspråk på multilateralt svenskt tekniskt bistånd under nästa budgetår, vill utskottet tillstyrka den äskade medelsanvisningen. Det må erinras om att riksdagen under förevarande anslagsrubrik för innevarande budgetår anvisat 1 400 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Övrigt multilateralt tekniskt bistånd* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

Nordiskt bistånd

11:o) Afrikainstitutet. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 9, s. 44—47) att till ifrågasvarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

Vid nordiska rådets nionde möte i Köpenhamn i februari 1961 upptogs till behandling en rad förslag om nordiskt samarbete för de underutvecklade länderna. Förutom ett antal motioner om gemensamma hjälpprojekt förelåg en enhällig rekommendation av ett tidigare rådsmöte (nr 9/1960) om gemensamt nordiskt initiativ för att befordra och samordna utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder. Nordiska rådet beslöt (nr 3/1961) att hänskjuta samtliga förslag till en nordisk ministerkommitté för närmare utredning. »Den nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna» har sedermera sammanträtt fem gånger och enats om vissa förberedande åtgärder för ett gemensamt nordiskt fältprojekt i Afrika (Tanganyika) och för en gemensam nordisk expertutbildning.

Det kan vidare nämnas att »Administrationsutredningen för biståndet till utvecklingsländerna» i sitt slutbetänkande år 1961 framlagt förslag om bl. a. ett Afrikainstitut i Uppsala för att bättre kunna tillgodose behovet av information, utbildning och forskning om det moderna Afrika.

Föredragande statsrådet har i ämnet framhållit, att förslaget om ett Afrikainstitut i Uppsala fått en förankring i såväl svensk som nordisk opinion. Starka skäl talar därmed för att en verksamhet av denna karaktär påbörjas redan nästa budgetår. Det råder sålunda ingen tvekan om att ett institut av detta slag kan bli ett betydelsefullt led i en förbättrad expertutbildning och stimulera expertrekryteringen för biståndsverksamhet i den världsdelen, där inte mindre än 25 nya stater har bildats under tiden efter andra världskriget och där de politiska, ekonomiska och sociala problemen är överväldigande. Det har varit den nordiska ministerkommitténs uppfattning att ett landsinstitut bör inrikta verksamheten på de praktiska behoven och arbeta utåtriktat med aktuell information som huvuduppgift och forskningen anpassad därefter. Utbildningen av experter blir då en framträdande angelägenhet. I Uppsala universitets petita liksom i universitetskanslerns budget-

ram för ett Afrikainstitut äskas inga medel för expertseminarier eller kursverksamhet överhuvudtaget. Administrationsutredningen har tänkt sig att kostnaderna för dylik expertutbildning normalt skall bestridas av internationella hjälpanslaget under tredje huvudtiteln. Detta förefaller rimligt. Ett särskilt anslag för expertutbildning på 0,5 milj. kr. har också upptagits under punkt 5. Det blivande institutets fasta kostnader bör dock normalt uppföras som utgifter under åttonde huvudtiteln, sedan institutet erhållit sin definitiva organisation och kan inordnas bland universitetets andra undervisningsinstitutioner. Denna definitiva organisation för vilken medel bör äskas under åttonde huvudtiteln fr. o. m. budgetåret 1963/64 kräver dock viss kompletterande utredning beträffande erforderlig personal, utrustning m. m. Lokaler för institutet avses skola anskaffas genom universitetets försorg. Utredningen bör lämpligen anförtros nämnden för internationellt bistånd i samråd med ecklesiastikdepartementet och berörda universitetsmyndigheter, och resultatet av utredningen bör sedan läggas till grund för de stadgar för institutet, som bör fastställas av Kungl. Maj:t efter hörande av övriga nordiska länders regeringar. Statsrådet förutsätter under alla förhållanden att ett Afrikainstitut under provisoriska former skall kunna börja fungera under nästa budgetår. För ändamålet bör ett reservationsanslag på 250 000 kr. ställas till förfogande och disponeras i enlighet med Kungl. Maj:ts närmare bestämmande. Vid bifall härtill torde det få ankomma på nämnden för internationellt bistånd att i samråd med kanslern för rikets universitet göra framställning om disposition av de medel ur anslaget, som bedömes erforderliga för verksamheten. Anslaget torde böra ställas till ecklesiastikdepartementets förfogande.

Utskottet. Den afrikanska kontinenten har under senare år varit skådeplatsen för en snabb, nationell frigörelseprocess. Sedan andra världskriget ha icke mindre än 25 nya stater bildats. Med hänsyn till de betydande politiska, ekonomiska och sociala problem, som där kräva sin lösning, synes utskottet inrättande av ett Afrikainstitut med den föreslagna inriktningen ha en uppgift att fylla. Utskottet vill därför tillstyrka, att i enlighet med föreliggande förslag ett anslag av 250 000 kr. ställes till förfogande att disponeras i enlighet med Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Afrikainstitutet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

12:o) **Bistånd till Tanganyika.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 10, s. 47—49) att till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 750 000 kr.

Den nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna enades vid sammanträden under våren 1961 om att förbereda en gemensam nordisk biståndsinsats på utbildningsområdet i något lämpligt

land i Afrika. En särskild ämbetsmannagrupp tillsattes för insamling av material rörande ett antal afrikanska stater och denna arbetsgrupp reste till FN:s olika europeiska kontor för att inhämta de synpunkter och erfarenheter, som finns samlade hos de internationella organisationerna. Efter resan, som företogs i augusti 1961, rapporterades till ministerkommittén, som sålunda fick en överblick över utbildningssituationen i Afrika, över utbildningsbehoven inom de studerade länderna och över de ekonomiska och politiska förhållanden som kunde vara relevanta i sammanhanget. Ministerkommittén som hade all förståelse för att samtliga länder var i behov av internationellt bistånd beslöt dock med hänsyn till den nödvändiga begränsningen att i första hand utse Tanganyika som mottagare av en gemensam nordisk biståndsinsats, om fortsatta sonderingar gäve vid handen, att detta lands regering önskade ett samarbete om något lämpligt projekt.

Tanganyika är ett land som i befolkningsstorlek befinner sig i samma kategori som de nordiska länderna. Dess officiella språk är engelska, dess förvaltningsapparat relativt väl utvecklad och förutsättningarna för politisk stabilitet sedan Tanganyika blivit oberoende i december 1961 förefaller jämförelsevis goda. Avgörande för ministerkommittén var även, att inget av de nordiska länderna tidigare hade någon egen offentlig biståndsverksamhet eller några särskilda kommersiella intressen i Tanganyika, som skulle kunna sammanblandas med en blivande skandinavisk biståndsinsats.

Förundersökningarna hade givit vid handen, att ett stort behov föreligger i landet av utbildning och forskning på jordbruksområdet — 98 % av befolkningen lever på jordbruk —, av expertis på skogsvård och skogsindustriella frågor och på yrkesutbildning för den industrialiseringsprocess som inletts. De två yrkesskolorna i landet med sammanlagt 600 elevplatser utgör sålunda den enda möjligheten till fortsatt utbildning för mer än 3/4 av de elever, som gått ut mellanskolorna. Från de tanganyikanska myndigheterna har framförts önskemål om bl. a. en yrkesskola, ett »community development team», kvalificerad lärarpersonal i allmänhet, bibliotek, stipendier för studier i Europa, veterinärer, byggnadstekniker och hushållsekonomer. Sedan ministerkommittén tagit kontakt med myndigheterna i Tanganyika träffades överenskommelse om att sända en nordisk delegation till Tanganyika för att på ort och ställe närmare studera möjligheterna för en gemensam biståndsinsats och förhandla därom med Tanganyikas regering. Delegationen besökte Tanganyika under februari 1962. Under våren väntas sedan ministerkommittén komma att pröva de förslag, som delegationen återkommit med.

Som ungefärlig ram för en nordisk initialinsats i Tanganyika, varuti fyra nordiska länder deltagar, har nämnts 10 milj. kr. För svenskt vidkommande kan 2,75 milj. kr. beräknas vara en antaglig utgift under nästa budgetår. Enligt all erfarenhet tar förberedelsearbete mycken tid.

I samband med Tanganyikas oavhängighetsdag den 9 december 1961 utäste sig den svenska regeringen att skänka den nya staten en mobil röntgenanläggning till en beräknad kostnad av ca 80 000 kr. Vid dess leverans och

installering i mottagarlandet kommer att anmäla sig behov av instruktionspersonal, läkare och sjuksköterskor, för en tid av omkring ett år. Den totala kostnaden för anläggningen och instruktionspersonalen torde komma att röra sig om 250 000 kr., vilket belopp emellertid torde få täckas av medel under nästföljande anslag Fältprojekt.

Utskottet. Av den lämnade redogörelsen framgår, att den nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna tagit initiativet till att Tanganyika utsetts som mottagare av en gemensam nordisk biståndsinsats. Ett stort behov har ansetts föreligga i landet av främst utbildning och forskning på jordbruksområdet, av expertis på skogsvård och skogsindustriella frågor samt på yrkesutbildning för den industrialiseringsprocess, som där inletts.

Utskottet har icke något att erinra mot att anslag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisas för ändamålet och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Bistånd till Tanganyika* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 750 000 kr.

Direkt svenskt bistånd

13:o) Fältprojekt. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 11, s. 49—61) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft

dels de förenämnda båda likalydande motionerna I: 642 av herr *Lundström m. fl.* och II: 794 av herr *Ohlin m. fl.*, i vilka hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte besluta a) att i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 1 milj. kr. — i enlighet med Centralkommitténs äskande — 2,5 milj. kr. anslås till uppförandet av ett hantverks- och småindustriinstitut i Indien, b) att till utsändande av svenska biträdande experter anslå ytterligare 1,5 milj. kr. så att sammanlagt 2,5 milj. kr. ställes till förfogande för ändamålet samt c) att till en vidgad svensk insats för bekämpande av spetalskan anslå 2 milj. kr., att administreras av nämnden för internationellt bistånd, vilket sammanlagt innebär att i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag anslaget till Fältprojekt uppräknas med 5 milj. kr.,

dels ock en inom andra kammaren av fru *Sjövall m. fl.* väckt motion (II: 796), vari hemställts att riksdagen måtte uttala, att all forskning, både grund-, mål- och tillämpad sådan, vilken har klar eller övervägande inriktning på u-länderna, måtte falla under statsrådets principförklaring om stöd till densamma inom ramen för vårt u-landsbistånd, att administrationen måtte ske enligt i motionen föreslagna grunder samt att anslaget under fältprojekt måtte få tagas i anspråk för dylik forskning.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionerna II: 794 och II: 796.

Aktuella projekt

För innevarande budgetår har för bilateralt svenskt bistånd utom och inom Sverige under rubrikerna »Fältprojekt» och »Stipendier» anslagits tillhopa 9 875 000 kr. förutom av riksdagen anvisade 8 milj. kr. som bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper». Den 1 mars 1962 beräknas behållningar föreliggande på årets anslag uppgående till 5 984 000 kr., respektive 7 230 800 kr.

Den 11 september 1961 avgav dåvarande Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd i vanlig ordning sina petita som slutade på ett belopp av 24 900 000 kr. Specificeringen framgår av följande tablå.

	Pågående insatser 1960/61	Nya insatser	Summa
1. <i>Etiopien</i>			
a) Svensk-etiopiska institutet för byggnadsteknik	2 400 000		
b) Lärare vid skolan för »Home Economics»	50 000		2 450 000
2. <i>Pakistan</i>			
a) Yrkesskolan i Landhi	1 100 000		
b) Yrkesskola i Östpakistan		500 000	
c) Familjeplanering.....		1 500 000	
d) Elektrifiering		125 000	3 225 000
3. <i>Ghana</i>			
Instruktionspersonal inom sjukvården.....	70 000		70 000
4. <i>Indien</i>			
Småindustriinstitut		2 500 000	2 500 000
5. <i>Liberia</i>			
Yrkesskola i Nimba		600 000	600 000
6. <i>Övriga fältprojekt</i>			
a) Familjeplanering		8 000 000	
b) Nya yrkesskoleprojekt		1 100 000	
c) Biträdande experter		1 000 000	
d) Gemensamma nordiska biståndsprojekt		2 000 000	
e) Allmän reserv.....		2 000 000	14 100 000
7. <i>Verksamheten i Sverige</i>			
a) Kurser		1 155 000	
b) Stipendier	(400 000)	800 000	1 955 000
	3 620 000	21 280 000	24 900 000

Sedan Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd avlämnade dessa petita har dess verksamhet övertagits av nämnden för internationellt bistånd. Någon skillnad i verksamhetens inriktning har inte förutsatts vid den organisatoriska förändringen och Centralkommitténs petita utgör därför i princip underlaget även för nämndens verksamhet under det kommande budgetåret.

Sedan Centralkommittén avlämnade sina petita har den 4 oktober 1961 avtal undertecknats mellan Sverige och Pakistan *dels* om tekniskt bistånd på familjeplaneringens område och *dels* om bistånd på elektrifieringens område. Sedan tidigare gällande avtal utgått förbereds förhandlingar *dels* mellan Sverige och Pakistan om yrkesskolan i Landhi och *dels* mellan Sverige och Etiopien angående byggnadstekniska institutet. Förhandlingar om avtal avseende nya projekt förbereds *dels* mellan Sverige, Etiopien och FN angående ett regionalt bygghforskningscentrum i Addis Abeba, *dels* mellan Sverige och Liberia angående yrkesskola vid Nimba. Vidare pågår förhandlingar mellan Sverige och Pakistan angående yrkesskola i Östpakistan samt mellan Sverige och Indien angående ett småindustriinstitut med yrkesundervisning. Härjämte pågår förhandlingar avseende vissa projekt som finansieras med »Sverige Hjälper»-medel. Avtal som ingåtts på Centralkommitténs tid genomgår nu en översyn inom nämnden för internationellt bistånd för att läggas på enhetlig bas.

Statsrådet har å s. 52—61 i prop. lämnat en översikt ländervis över biståndsverksamhetens omfattning, inriktning och kostnader, varvid beräkningar m. m. i den mån de ej härrör från Centralkommittén gjorts under ärendets beredning i utrikesdepartementet.

Beräffande *Indien* har framhållits bl. a. följande.

I betänkandet »Sverige Hjälper — ett handlingsprogram» framfördes förslag om ett institut i Indien för småindustri och hantverk med en kombination av yrkesundervisning och marknadsproduktion. Sönderingar för att utröna inom vilken verksamhetsgren Indien skulle önska detta bistånd har pågått sedan 1959. Indien har ingått liknande avtal med vissa andra länder, t. ex. Västtyskland, Japan och Frankrike, och därvid åtagit sig en betydande del av de med projekten förbundna kostnaderna, framför allt de totala byggnadskostnaderna. Då man på indiskt håll velat vinna en viss erfarenhet om hur denna modell för samarbete fungerar, har något slutgiltigt val av svensk-indiskt arbetsfält ännu inte träffats. Parallellt pågår f. n. vissa undersökningar om att alternativt anknäta det svenska projektet till en redan fungerande pappersindustri.

Det har mött vissa svårigheter att för det mycket stora land, som Indien är, med dess vittförgrenade utbildningsväsen och kraftigt dimensionerade biståndsprojekt från många andra länder finna formen för en svensk insats, som skulle kunna sättas in med verklig effektivitet. Icke minst på grund av det dröjsmål, som uppkommit, är det angeläget att så snart överenskommelse träffats om ett välprogrammerat biståndsprojekt detta skyndsamt sättes i gång. Med denna motivering för bistånd till Indien för budgetåret 1962/63 beräknas ett belopp av 1 milj. kr.

I fråga om *biträdande experter* framhålles bl. a. följande.

Någon spontan efterfrågan på biträdande svenska experter har icke förekommit från de internationella organens sida. Efter förhandlingar med EPTA:s direktör har dock löfte utverkats om placering av något halvduusin »junioexperter» i multilateral biståndsverksamhet, närmast som biträden till FN:s lokala representanter i olika länder. Förutsättningen är givet-

vis att vederbörande personer är lämpliga och i någon mån trimmade för sådana uppgifter. I den mån deras rese- och lönekostnader icke kommer att bestridas av FN måste de täckas av svenska medel, närmast under här förevarande anslag. Kostnaderna för biträdande experter i anknytning till helsvenska fältprojekt belastar naturligen dessa projekts egna budgetar. Det kan förutsättas att nämnden för internationellt bistånd kommer att göra verkliga ansträngningar för att under kommande budgetår få ett antal yngre biträdande experter placerade i u-landstjänstgöring. Förutom av värde för det land där den biträdande experten stationeras kan en sådan tjänstgöring bli av stor allmän betydelse för svensk biståndspolitik som ett led i uppbyggnaden av en framtida vidgad expertrekrytering och som nyttigt inslag i den praktiska expertutbildningen.

Statsrådet har sammanfattningsvis framhållit: Ett antal nya fältprojekt befinner sig under förberedelse jämte den utbyggnad av äldre, redan pågående projekt, som här har redovisats. Emellertid har under loppet av innevarande budgetår betydande förseningar inträffat för en rad av de projekt som Centralkommittén räknade med. Dessa förseningar sammanhänger bl. a. med de komplicerade förhandlingar som måste föras med avlägset belägna länder. Inte heller blev befolkningsärendet, såsom hade förutsetts, behandlat i FN, och därmed har inte ännu aktualiserats den rad framställningar om bidrag från Sverige med familjeplanering, som det svenska initiativet troligen skulle ha utlöst och som Centralkommittén förutsatt i sina anslagsäskanden. Svårigheter har också hittills förelegat att få yngre biträdande experter placerade i internationellt biståndsarbete, ehuru medel för ändamålet funnits inom ramen för det av riksdagen i fjol beviljade anslaget. Numera finns dock förhoppning om att något femtontal sådana yngre experter skall kunna placeras under nästa budgetår. För ändamålet beräknar statsrådet ett belopp av 1 milj. kr. under förevarande anslag.

Som framgår av den på s. 29 i propositionen återgivna sammanställningen kommer genom samverkande orsaker att uppstå en reservation på ca 7 milj. kr. vid utgången av innevarande budgetår. I denna reservation är då icke medräknade de medel som genom riksdagens beslut tillförts insamlingen »Sverige Hjälper». De förstnämnda reservationsmedlen bör vid budgetårets utgång överföras till anslaget under denna punkt, medan återstående medel av bidraget till »Sverige Hjälper» bör överföras till det nya anslaget C 14, Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper».

Det torde vara tillräckligt för att täcka de utbetalningar, som kan bli aktuella under nästa budgetår, att anvisa 11 milj. kr. i nya medel. Minst 18 milj. kr. kommer under sådant förhållande att stå till den bilaterala hjälpverksamhetens förfogande.

Utskottet. Såsom av propositionen framgår ha de för innevarande budgetår under anslaget Bidrag till internationell hjälpverksamhet anvisade anslagsmedlen icke kunnat utnyttjas till fullo. Sålunda förefanns per den

I mars 1962 en behållning av 12,05 milj. kr. Av detta belopp väntas ca 5 milj. kr. komma att tagas i anspråk under återstoden av budgetåret för att infria gjorda utfästelser. Vid utgången av detta budgetår uppgår reservationen alltså till ca 7 milj. kr. I denna reservation äro icke medräknade de medel, 8 milj. kr., som genom riksdagens beslut tillförts insamlingen »Sverige Hjälper». Förenämnda belopp å 7 milj. kr. avses skola överföras till anslaget under förevarande punkt, medan återstående medel av bidraget till »Sverige Hjälper» skulle överflyttas till det under punkten 16 i det följande upptagna nya anslaget Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper».

Statsrådet anser, att ett belopp av 11 milj. kr. i nya medel torde vara tillräckligt för att täcka de utbetalningar, som kunna bli aktuella under nästa budgetår. Minst 18 milj. kr. komma under sådant förhållande att stå till den bilaterala hjälpverksamhetens förfogande.

Motionsvis ha framställts yrkanden om en uppräknig av anslaget utöver Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet får anföra följande.

Det föreslagna anslaget är avsett för ett antal projekt, som befinna sig under förberedelse, samt för utbyggnad av äldre, redan pågående sådana. Härvid kunna främst nämnas praktisk yrkesutbildning, teknisk skolning, förbättrad hälsovård och ökad upplysning om familjeplanering. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att förra årets riksdag särskilt underströk önskvärdheten av att hög prioritet tillmättes bistånd på familjeplaneringens område, som syntes väl ägnat för bilaterala åtgärder och där Sverige torde äga särskilt goda förutsättningar att göra en insats.

Statsrådet har anmält, att beträffande den tekniska biståndsverksamheten ännu en del principiella överväganden kvarstå i frågor, som äro föremål för pågående utredning eller komma att studeras inom den nya nämnden för internationellt bistånd. Dit hör bl. a. det i motionen II: 796 berörda spörsmålet om anslag till vissa forskningsuppgifter av intresse för u-länder. I nämnda motion framföras vissa synpunkter på forskningens plats i det svenska biståndsprogrammet. Härvid berörs speciellt behovet av viss grundforskning på familjeplaneringens område. Ökad användning av biologiska medel i familjeplaneringssyfte anses exempelvis behöva föregås av omfattande forskning. Såvitt utskottet kunnat finna torde sådan forskning under vissa omständigheter kunna anses falla inom ramen för vad som i propositionen benämns »målforskning för praktiska syften inom biståndsverksamheten». Huruvida »grundforskning» i detta och liknande sammanhang hade varit en mera korrekt benämning torde vara av mindre betydelse. De i motionen angivna formerna för ansökan om forskningsanslag och för bedömning av sådana ansökningar synas i och för sig vara de naturliga. Statsrådet har som sin mening uttalat att något principiellt hinder icke bör föreligga för beviljande av anslag till målforskning för praktiska syften inom biståndsverksamheten. I sammanhanget understrykes dock, att för mera djuplodande forskning de internationella organen och fonderna givetvis ha större resurser än Sverige. Enligt vad av propositionen framgår kommer i början av nästa år att hållas en internationell konferens om just detta

ämne. Det kan därvid förväntas, att vissa riktlinjer komma att uppdragas rörande en internationell arbetsfördelning inom forskningen. I avvaktan därpå torde överväganden rörande mera specifika svenska forskningsinsatser lämpligen böra anstå.

I förenämnda motion föreslås vidare, att anslaget under fältprojekt skall kunna tagas i anspråk för forskning med klar eller övervägande inriktning på u-länderna. Såvitt utskottet kunnat finna, torde något hinder häremot icke föreligga, när sådan forskning anses utgöra ett effektivt och angeläget led i biståndsverksamheten. Detta torde också överensstämma med vad statsrådet i det föregående uttalat.

Med hänsyn till det anförda torde motionen II: 796 icke böra till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan några år har frågan om ytterligare biståndsinsatser för Indien varit aktuell. Sålunda har bl. a. framförts förslag om inrättandet av ett institut för småindustri och hantverk med en kombination av yrkesundervisning och marknadsproduktion. Indien har ingått avtal med vissa andra länder om uppbyggnad av en sådan verksamhet. Från indiskt håll har man emellertid velat vinna en viss erfarenhet om hur denna modell för samarbete fungerar, varför något slutgiltigt val av svensk-indiskt arbetsfält ännu icke träffats. Enligt vad i propositionen upplysts pågå för närvarande vissa undersökningar om att alternativt anknyta det svenska projektet till en redan fungerande pappersindustri. Det har befunnits angeläget, att, så snart överenskommelse träffats om ett välprogrammerat biståndsprojekt, detsamma skyndsamt igångsättes.

Utskottet tillstyrker, att i enlighet med statsrådets förslag 1 milj. kr. beräknas för bistånd till Indien. Med hänsyn härtill kan utskottet icke biträda det i motionerna I: 642 och II: 794 framförda förslaget om en ytterligare medelsanvisning av 1,5 milj. kr. för detta projekt. Då enligt all erfarenhet igångsättningskostnaderna bli eftersläpande, torde knappast mera medel än de äskade 1 milj. kr. kunna tagas i anspråk under nästa budgetår. Om mot förmodan så skulle bli fallet, har Kungl. Maj:t emellertid möjlighet att tillskjuta ytterligare medel ur anslaget till fältprojekt.

Utskottet vill erinra om att förra årets riksdag vid behandlingen av hjälpen till u-länderna underströk värdet från olika synpunkter av en bilateral insats i form av att biträdande experter ställdes till förfogande för en förstärkning av den multilaterala verksamheten genom FN och dess organ. Utskottet vill också erinra om att i betänkandet »Sverige hjälper — ett handlingsprogram» hög prioritet gavs åt denna del av biståndet.

Enligt vad av den föreliggande propositionen framgår och utskottet i övrigt inhämtat ha svårigheter hittills förelegat att få yngre biträdande experter placerade i internationellt biståndsarbete, ehuru medel för ändamålet funnits inom ramen för det av förra årets riksdag anvisade anslaget. Enligt vad statsrådet framhållit torde emellertid vissa utsikter nu finnas, att något femtontal sådana yngre experter skola kunna placeras under nästa budgetår.

Med hänsyn till den betydelse, som utskottet tillmäter här ifrågavarande verksamhet, förutsätter utskottet, att verkliga ansträngningar göras för att öka antalet biträdande experter. I anledning av vad statsrådet i ämnet upplýst anser utskottet sig icke böra frångå Kungl. Maj:ts förslag om anvisande för ändamålet av 1 milj. kr. för nästa budgetår. Motionerna I: 642 och II: 794, i vad de avse höjning därutöver av medelsanvisningen med 1,5 milj. kr., avstyrkas alltså. Utskottet vill emellertid i anslutning härtill framhålla, att, därest det skulle visa sig möjligt att placera ytterligare ett antal experter utöver vad statsrådet räknat med, kostnaderna härför torde till följd av den reservation, som står till den bilaterala hjälpverksamhetens förfogande, kunna rymmas inom ramen för det nu äskade anslaget.

När det gäller det i de förenämnda motionerna I: 642 och II: 794 framförda förslaget att anslå 2 milj. kr. att i samarbete med Röda korset, Rädna barnen och liknande organisationer användas för bekämpande av spetälskan vill utskottet hänvisa till den möjlighet, som dylika organisationer ha att söka statsbidrag till sin biståndsverksamhet ur det till humanitärt bistånd äskade reservationsanslaget. Det må i sammanhanget erinras om att Rädna barnen bedrivit en omfattande insamlingsverksamhet för de spetälska och att denna hjälpaktion fått ett starkt gensvar hos allmänheten. Utskottet vill också hänvisa till de betydande belopp, som, på sätt framgår under punkten 16 i det följande, finnas reserverade hos insamlingen »Sverige Hjälper». Med hänsyn till det anförda avstyrker utskottet, att en särskild anslagspost anvisas för ändamålet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

a) att motionerna I: 642 och II: 794, i vad de avse ytterligare medel till uppförande av ett hantverks- och småindustriinstitut i Indien, icke må av riksdagen bifallas;

b) att motionerna I: 642 och II: 794, i vad de avse ytterligare medel till biträdande experter, icke må av riksdagen bifallas;

c) att motionerna I: 642 och II: 794, i vad de avse anvisande av 2 milj. kr. för bekämpande av spetälska, icke må av riksdagen bifallas;

d) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 642 och II: 794, såvitt nu är i fråga, till *Fältprojekt* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kr.;

e) att motionen II: 796 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

14:o) **Stipendiat- och kursverksamhet.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 12, s. 61—63) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Efter att ha lämnat en redovisning för vidtagna och aktuella åtgärder be-
träffande här ifrågavarande verksamhet framhåller statsrådet följande.

Möjligheten att i vårt land mottaga studerande från de underutvecklade länderna för sådan kvalificerad utbildning, vartill resurser saknas inom de egna länderna, sammanhänger nära med tillgången på personer i Sverige, som kan undervisa eller handleda de studerande på det av världsspråken, som dessa bäst behärskar. Då vidare all dylik utbildning bör så nära som möjligt anknytas till de konkreta betingelser, varunder stipendiaterna i framtiden skall arbeta, och tillgången på lärare och handledare med erfarenhet från de underutvecklade länderna är begränsad, har det allmänt sett visat sig fördelaktigt, om de studerande kan sammanföras till kurser.

Det har dock även visat sig lämpligt att i tämligen stor utsträckning organisera individuella studievistelser i vårt land. Antalet stipendier för individuella studier har under senare budgetår ökat åtskilligt genom att stipendiater mottagits från nyblivna stater, särskilt i Afrika. Ibland har vid högtidlighållandet av dylika länders självständighetsdag eller vid besök här i landet av officiella delegationer från ifrågavarande länder gjorts utfästelser om att ta emot några stipendiater i Sverige. Det har bedömts som värdefullt även för oss att på ett tidigt stadium åvägbringa direkta kontakter med dessa nya länder.

Som framgår av den lämnade redovisningen uppvisar kurs- och stipendiatverksamheten en kraftig expansion. För innevarande budgetår anslags 800 000 kr. för individuella stipendier. Det torde vara realistiskt att räkna med inemot en fördubbling av anslaget under nästa budgetår eller 1 500 000 kr. Förutom de redan förberedda kurser, som här angivits, torde nya behov anmäla sig längre fram under det nya budgetåret. För detta ändamål beräknar statsrådet därför behovet av anslag till 1 500 000 kr.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har kurs- och stipendiatverksamheten uppvisat en kraftig expansion. Utskottet, som finner denna verksamhet vara av stort värde, vill tillstyrka, att anslaget för nästa budgetår bestämmas till 3 000 000 kr., vilket i förhållande till det nu löpande budgetåret innebär i det närmaste en fördubbling.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Stipendiat- och kursverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

15:o) **Humanitärt bistånd.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13, s. 63—65) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

Vidare har i den förenämnda motionen II: 797 av herrar *Wahlund* och *Nilsson* i Tvärålund hemställts, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte a) medge att Röda korset, Rädda barnen, missionsammanslutningar m. fl. organisationer må till stöd till humanitära biståndsinsatser erhålla statliga medel med högst det belopp, som motsvaras av de medel, som de på annan väg till-

skjutit till biståndsinsatserna i fråga, b) till Humanitärt bistånd för budgetåret 1962/63 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 20 000 000 kr., c) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att frågan om statligt stöd till av fackliga och kooperativa organisationer, ungdomsorganisationer m. fl. bedriven biståndsverksamhet skyndsamt måtte prövas.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas till motionen.

Statsrådet har erinrat om att förevarande anslag i budgeten hittills anlitas så gott som helt för flyktinghjälp och bistånd vid naturkatastrofer. Men även organisationen för yrkesutbildning av främst judisk flyktingungdom (ORT) har erhållit enstaka belopp — under innevarande budgetår 100 000 kr. — ur anslaget liksom vid något tillfälle också Rädde barnen. För framtiden bör emellertid här förevarande anslag kunna användas med mindre restriktivitet. Där det kan övertygande göras gällande, att en enskild organisation genom tidigare erfarenhet, goda kontakter med mottagarlandets myndigheter och genom effektivare och billigare administration kan bättre än vad staten genom egna insatser skulle kunna göra initiera, driva eller fullfölja ett humanitärt biståndsprojekt och särskilda skäl föreligger att begära statsmakternas stöd, bör bidrag kunna ges ur här ifrågavarande anslag. I fall där gränsdragningen mellan humanitärt och tekniskt bistånd är svår att göra kan det bli en omdömesfråga under vilken anslagspost ett bidrag utgår. Detta är för övrigt av mindre betydelse, då det får förutsättas att mottagarlandets behov av hjälpinsatsen är detsamma, oberoende av hur den betecknas. Viktigare är gränsdragningen mellan humanitärt bistånd och evangelisationsverksamhet. Politisk eller religiös påverkan bör som regel icke förknippas med humanitära biståndsprojekt. Analogt gäller givetvis detsamma beträffande tekniskt bistånd på utbildningsområdet. Emellertid finns det exempel på att svenska missionssällskap är positivt accepterade av ett lands regering som värdefullt stöd i regeringens arbete för social utveckling, bättre undervisning etc., och under sådana omständigheter blir betänkligheterna vid en mindre klar avgränsning av föga praktisk betydelse. Statsbidrag bör då kunna sökas och beviljas under de allmänna förutsättningar som nyss uppställts.

Liksom tidigare bör dock flyktinghjälpen ha den största inteckningen i detta anslag. I innevarande års budget är delposten för flyktinghjälp uppförd med 1 515 000 kr. Därav utbetalas till FN:s flyktingkommissarie 600 000 kr. och 300 000 kr. till Palestina-flyktingarna (UNRWA). T. o. m. utgången av 1961 har Sverige betalat för sitt medlemskap i Mellanstatliga kommittén för europeisk migration (ICEM) — alltså för första hälften av innevarande budgetår — 210 000 kr. Såsom förebådades i föregående års statsverksproposition har Sverige utträtt ur ICEM med ingången av 1962. Avgörande för utträdet har varit den förändring av organisationens verksamhet och inriktning som efterhand inträtt. Den flyktingverksamhet, som på sin tid var avgörande för vårt lands inträde i kommittén, har starkt

minskat. Verksamheten har främst blivit ett befolkningspolitiskt instrument för främjande av ren emigration till utomeuropeiska länder och allt mindre inriktats på flyktinghjälp. Flyktingandelen i det totala antalet ICEM-transporter har minskat successivt från 58 % år 1957 till omkring 34 % år 1960 och utvecklingen fortgår i samma riktning. Såsom riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag har förordat bör det sålunda lösgjorda anslaget på ca 400 000 kr. per år disponeras för en verksamhet som kommer flyktingarna mera direkt tillgodo. FN:s flyktingkommissarie har av omständigheterna måst åtaga sig nya flyktinghjälpsuppdrag i Afrika. Angola-flyktingar och Kongo-flyktingar har genom rekommendation av FN:s generalförsamling överantvordats till hans omsorger. För detta kan komma att erfordras särskilda anslag. Även Palestina-flyktingarnas situation torde komma att påkalla nya och vidgade internationella insatser. I båda hänseendena får Sverige vara berett att öka sina åtaganden.

Statsrådet beräknar därför för flyktinghjälp ett medelsbehov för nästa budgetår av 2 500 000 kr. De övriga ändamål, som har beskrivits under denna punkt, är till stor del av beredskapskaraktär och kan icke på förhand preciseras och fastläsas i delanslag. Det må ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma uppkommande behov och inkommande medelsansökningar utifrån de principiella och praktiska synpunkter som statsrådet här gett uttryck åt. För tillfälliga ändamål av humanitärt slag torde böra anslås 2 500 000 kr.

Utskottet. Förevarande anslag i budgeten har hittills varit avsett för flyktinghjälp och bistånd vid naturkatastrofer. Såsom av propositionen framgår ha i undantagsfall även organisationen för yrkesutbildning av främst judisk flyktingungdom samt Rädda barnen erhållit bidrag från anslaget.

Vid behandlingen av de internationella hjälpanslagen uttalade förra årets riksdag vikten av att få fastställt avgränsningen mellan tekniskt och humanitärt bistånd och förutsättningarna för en samverkan mellan dessa hjälpformer. Såsom statsrådet erinrat hade även motionsyrkanden om statsanslag till spetälskebekämpande framförts, vilket bidrog till att begreppet »Humanitärt bistånd» i den betydelse, som tillämpats vid tidigare anslagsbeviljningar, förefölle något för snävt.

Dessa problem ha sedermera prövats inom beredningen för internationella biståndsfrågor. I anslutning till vad därvid framkommit har statsrådet rekommenderat, att för framtiden anslaget Humanitärt bistånd bör kunna användas med mindre restriktivitet än vad som hittills varit fallet. Statsrådet har härvid utgått från att där det övertygande kan göras gällande, att en enskild organisation genom tidigare erfarenheter, goda kontakter med motagarlandets myndigheter och genom effektivare och billigare administration kan bättre, än vad staten genom egna insatser skulle kunna göra, initiera, driva eller fullfölja ett humanitärt biståndsprojekt och särskilda skäl föreligga att begära statsmakternas stöd, bidrag bör kunna ges av här ifrågavarande anslag.

Utskottet finner skäl tala för denna mera liberala tolkning av begreppet

»Humanitärt bistånd» och kan alltså ansluta sig till de av statsrådet sålunda angivna riktlinjerna för bidragstilldelningen.

I den förenämnda motionen II: 797 har hemställts bl. a., att riksdagen måtte uttala sig för att den hittills för insamlingen »Sverige Hjälper» gällande principen om att statligt bidrag må utgå med belopp, motsvarande vad insamlingen inbringar, skall tillämpas jämväl beträffande Röda korset, Rädda barnen, missionssammanslutningar m. fl. organisationer, som bedriva s. k. humanitär biståndsverksamhet. I anledning härav föreslås att det av Kungl. Maj:t under förevarande punkt äskade anslaget höjes med 15 milj. kr. till 20 milj. kr. Härjämte skulle enligt motionärerna frågan om liknande stöd till av fackliga, kooperativa och andra organisationer bedriven biståndsverksamhet skyndsamt prövas.

Utskottet vill med anledning härav erinra om att med få undantag de frivilliga humanitära organisationernas verksamhet skett helt utan statsmakternas stöd. Såsom av det föregående emellertid framgår kan framdeles statsbidrag för ändamål, om vilka här är fråga, sökas och beviljas under av statsrådet angivna uppmjukade förutsättningar.

Utskottet vill vidare i anledning av den föreliggande motionen erinra om att det humanitära biståndet och dess problem nyligen utretts av en särskild inom beredningen för internationella biståndsfrågor tillsatt arbetsgrupp med representanter för Röda korset, Rädda barnen och missionen. Härvid framkommo enligt vad utskottet under hand inhämtat icke några förslag av den omfattning, som framförts i motionen.

Utskottet finner sig alltså böra avstyrka ifrågavarande motionsyrkanden.

För humanitärt bistånd har för nästa budgetår äskats 5 milj. kr., innebärande i förhållande till innevarande budgetår en ökning med inemot 3 milj. kr. Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen.

Aberopande det anförda hemställer utskottet,

a) att riksdagen må avslå motionen II: 797, i vad den avser tillskott av statsmedel till insamlingar av Röda korset, Rädda barnen, missionssammanslutningar m. fl. organisationer;

b) att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 797, såvitt nu är i fråga, till *Humanitärt bistånd* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.;

c) att motionen II: 797, i vad den avser skrivelse till Kungl. Maj:t om statligt stöd till av fackliga och kooperativa organisationer, ungdomsorganisationer m. fl. bedriven biståndsverksamhet, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

16:o) **Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper».** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14, s. 65 och 66) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

Utskottet. Enligt beslut av förra årets riksdag skall staten tillskjuta lika mycket, som insamlingen »Sverige Hjälper» kommer att ge. För innevarande budgetår har beräknats 8 milj. kr. såsom bidrag till insamlingen. Per den 31 december 1961 ha influtit nära 9,3 milj. kr., varför återstående medelsbehov då var 1,3 milj. kr. Insamlingen är emellertid ännu icke helt avslutad. Med hänsyn till att huvudparten av redan till förfogande ställda medel beräknas återstå vid utgången av innevarande och även nästa budgetår föreslår statsrådet, att för nästa budgetår anvisas 1 milj. kr., varefter slutreglering av det statliga bidraget skall ske budgetåret 1963/64.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Bidrag till insamlingen »Sverige Hjälper»* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

17:0) **Motioner om anslag till Inomeuropeisk Mission.** I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Nordström m. fl.* (I: 106) och den andra inom andra kammaren av herr *Svensson* i Kungälv *m. fl.* (II: 162), har hemställts, att riksdagen måtte till Inomeuropeisk Mission anslå ett belopp av 9 800 kr., vilket motsvarar de tullkostnader organisationen fått vidkännas under år 1961 vid införandet av sådana flyktingarbeten som tillverkats vid IM:s i utlandet belägna hjälpstationer.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 162. Av densamma framgår bl. a. följande:

Det är för att bistå i första hand de äldre kvinnliga flyktingarna som IM organiserat denna verksamhet. Den bedrivs på så sätt att råvaran, garn m. m., utförs från Sverige och utan kostnad ställs till förfogande för flyktingarna. När dessa färdigställt handarbeten erhåller de betalning för desamma. Detta är således en hjälp till självhjälp, som framför allt har betydelse för flyktingarnas psykiska hälsa. Handarbeten, som till en del försäljs i andra länder såsom Tyskland och Österrike, införs emellertid därefter till största delen till Sverige och säljs på den allmänna marknaden. Vid införseln av de färdiga varorna erläggs tull i vanlig ordning. Visserligen åsätts varorna marknadspriser, men då flyktingarna för sitt arbete erhållit motsvarande ersättning och IM från början svarat för kostnaden för råvaran blir verksamheten icke på något sätt vinstbringande. I stället tillkommer på utgiftsidan ovannämnda tullkostnader, som således belastar IM:s allmänna inkomster i form av gåvor och kollekt. Dessa tullavgifter uppgick år 1961 till 9 800 kr.

Utskottet. Såsom i motionerna erinrats har frågan om beviljande av tullfrihet vid införsel av handarbeten, tillverkade av flyktingar, av material som förut utförts från Sverige, varit motionsvägen föremål för prövning vid såväl 1958 som 1961 års riksdagar. Motionerna ha därvid avslagits med den

motiveringen, att det befunnits tveksamt om ett eventuellt stöd åt den verksamhet, som Inomeuropeisk Mission bedriver, lämpligen borde ges i form av tullåttnader.

Utskottet har under punkten 15 i det föregående tillstyrkt, att anslag anvisas till humanitärt bistånd, varifrån bidrag utgått bl. a. till flyktinghjälp, ävensom förordat, att anslaget för framtiden bör kunna användas med mindre restriktivitet än tidigare.

Såvitt utskottet helt allmänt kunnat finna torde Inomeuropeisk Mission icke vara utesluten från möjligheten att erhålla statsbidrag. Framställning om bidrag torde emellertid få behandlas som övriga framställningar om statligt stöd till humanitär biståndsverksamhet och bedömas utifrån de under förenämnda punkt 15 angivna riktlinjerna.

Under hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna i fråga. Utskottet hemställer,

att motionerna I: 106 och II: 162 icke må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 18 maj 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Närvarande: se under utlåtandet nr 138.

Reservationer

1) vid punkten 1 (Riktlinjer för det svenska utvecklingsbiståndet) av herr Boman, fröken Andersson, herrar Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Ragnar Bergh, Per Jacobsson, Bengtson, Staxäng, fröken Elmén, herrar Andersson i Knäred, Bohman, Gustafsson i Kårby och Nelander, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 6, som börjar med »Såväl i» och slutar med »biståndsgivningens effektivitet», bort ha följande lydelse:

»Såväl i motionerna I: 641 och II: 793 som i motionerna I: 642 och II: 794 föreslås riksdagen uttala, att Sverige bör fullt ut delta i OECD:s verksamhet på biståndsområdet. Detta skulle taga sig det konkreta uttrycket, att Sverige inträdde i OECD:s särskilda kommitté för utvecklingsbistånd till utanför organisationen stående stater (DAC). Utskottet vill understryka den i propositionen framhållna angelägenheten av att de svenska biståndsinsatserna samordnas med andra länders. Även om sådan samordning i görligaste mån bör ske inom FN och dess fackorgan, där såväl givar- som mottagarländerna äro representerade, böra även andra möjligheter kunna prövas i den

mån de kunna bedömas höja den svenska biståndsgivningens effektivitet. Utskottet förutsätter därvid, att Kungl. Maj:t har sin uppmärksamhet särskilt riktad på OECD:s verksamhet på biståndsområdet och så snart ske kan aktualiserar frågan om Sveriges medverkan i OECD:s särskilda kommitté för utvecklingsbistånd. Utskottet anser sig böra i anledning av förenämnda motioner i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet sålunda anfört.»

dels ock att utskottets hemställan under e) bort ha följande lydelse:

»e) att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 641 och II: 793 samt I: 642 och II: 794, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört angående Sveriges medverkan i OECD:s särskilda kommitté för utvecklingsbistånd (DAC);»

2) vid punkten 13 (Fältprojekt)

a) av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson*, fröken *Elmén* och herr *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 642 och II: 794, i vad de avse anvisande av ytterligare 1,5 milj. kr. till uppförandet av ett hantverks- och småindustriinstitut i Indien, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 26, som börjar med »Utskottet tillstyrker» och slutar med »till fältprojekt», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd har äskat 2,5 milj. kr. för upprättande av ett hantverks- och småindustriinstitut med anknuten yrkesskola i Indien. Förberedelser härför ha pågått sedan år 1959. Anledningen till dröjsmålet med definitiv överenskommelse har enligt kommittén varit att man från svensk sida fasthållit vid principen, att det mottagande landet skall stå för uppförande av erforderliga byggnader. Kommittén anser emellertid, att det förhållandet att Indien åtagit sig att bestrida kostnaderna för byggnader i samband med inrättandet av liknande institut, icke bör medföra, att den svenska insatsen göres beroende av ett sådant åtagande.

I de likalydande motionerna I: 642 och II: 794 har yrkats att 2,5 milj. kr. anvisas enligt Centralkommitténs förslag. Utskottet delar motionärernas uppfattning, att ytterligare dröjsmål bör undvikas och tillstyrker motionärernas yrkande.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 642 och II: 794, såvitt nu är i fråga, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget belopp till uppförande av ett hantverks- och småindustriinstitut i Indien anvisa ytterligare 1 500 000 kr.;»

b) av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson*, fröken *Elmén* och herr *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna

I: 642 och II: 794, i vad de avse anvisande av ytterligare 1,5 milj. kr. till utsändande av svenska biträdande experter, och att därför

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 26 börjar med »Enligt vad» och på s. 27 slutar med »äskade anslaget», bort ersättas med text av följande lydelse:

»I motionerna I: 642 och II: 794 har vidare yrkats att medelsanvisningen för verksamheten med biträdande experter höjes till 2,5 milj. kr. i syfte att möjliggöra en utökning av antalet biträdande experter till 40 mot av Kungl. Maj:t föreslagna 15.

Såsom motionärerna påpekat är efterfrågan på biträdande experter stark. Det torde därför icke finnas svårigheter att placera ett betydligt utökat antal. Vad angår förutsättningarna att från svensk sida skaffa fram sådan personal bör det med hänsyn till det stegrade intresset för u-landsfrågor i Sverige — icke minst bland ungdomen — vara möjligt att få fram ett icke oväsentligt större antal än vad Kungl. Maj:t nu föreslagit. Utskottet tillstyrker, att ytterligare medel nu anvisas för biträdande experter.

Som ett led i denna verksamhet har Svenska institutet, nämnden för internationellt bistånd m. fl. organisationer planerat en kurs för 25 deltagare, där en kort orientering skulle lämnas såväl i praktiska som i allmänna biståndsfrågor rörande det land, där de biträdande experterna skola placeras. Kostnaden för en sådan kurs har beräknats till 15 000 kr. Utskottet biträder motionärernas förslag, att medel få disponeras för en sådan kurs av anslagsposten under anslaget till biträdande experter.»

dels ock utskottets hemställan under b) bort ha följande lydelse:

»b) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 642 och II: 794, såvitt nu är i fråga, utöver av Kungl. Maj:t föreslaget belopp till svenska biträdande experter anvisa ytterligare 1 500 000 kr.;»

c) av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Staxäng, fröken Elmén* och herr *Nelander*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 642 och II: 794, i vad de avse anvisande av 2 milj. kr. till bekämpande av spetälska, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 27, som börjar med »När det» och slutar med »för ändamålet», bort ha följande lydelse:

»För en vidgad svensk insats för bekämpande av spetälskan föreslås vidare i motionerna I: 642 och II: 794 att 2 milj. kr. anvisas, att administreras av nämnden för internationellt bistånd. Utskottet finner motionärernas förslag synnerligen väl motiverat. De medicinska problemen för att bekämpa spetälska äro numera lösta. Vad som behövs är att insatser nu planeras och att medel ställas till förfogande. På detta område ha sedan lång tid svenska organisationer, såsom missionen, Rädda barnen och Röda korset, gjort betydande insatser. Utskottet förslår i enlighet med motionärernas yrkande, att 2 milj. kr. ställas till förfogande för nästa budgetår, att administreras av nämnden för internationellt bistånd, varvid samarbete med vederbörande

enskilda organisationer förutsättes komma till stånd. Medelsanvisningen kan lämpligen ske under ett nyinrättat delanslag, benämnt Kampanjen mot spetälskan, under anslaget Fältprojekt.»

dels ock utskottets hemställan under c) bort ha följande lydelse:

»c) att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 642 och II: 794, såvitt nu är i fråga, till bekämpande av spetälska anvisa 2 000 000 kr.;»

d) av herrar *Boman, Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson*, fröken *Elmén* och herr *Nelander*, vilka under förutsättning av bifall till reservationerna a) — c) ansett att utskottets hemställan under d) bort ha följande lydelse:

»d) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 642 och II: 794, såvitt nu är i fråga, till *Fältprojekt* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 000 kr.;»

e) av herr *Staxäng*, som under förutsättning av bifall till reservationen c) ansett att utskottets hemställan under d) bort ha följande lydelse:

»d) att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 642 och II: 794, i vad de avse bekämpande av spetälska, till *Fältprojekt* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 13 000 000 kr.;»